

καὶ ἐφώτισαν τὸ νοητὸν στερῶμα τῆς ἐκκλησίας ἀσπέρεις πολύφωτοι, ὁ Ἰουστίνος, ὁ Κλήμης, ὁ Ὠριγένης, ὁ Ἀθανάσιος, ὁ Βασίλειος, οἱ Γρηγόριοι καὶ ὁ Χρυσόστομος, οὓς ἠκολούθουν οἱ ἐν τῇ δύσει λατῖνοι θεολόγοι, Ἀμβρόσιος, Ἰερώνυμος, Αὐγουστίνος καὶ λοιποὶ, καὶ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, ὅτε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', αἰτίνες εἶναι ὡς γνωστὸν ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, ἐλάμπρυναν τὴν γαλλικὴν ἐκκλησίαν οἱ μεγάλοι ῥήτορες Βοσσετός, Βουρδαλοῦ, Μασιλλὼν, Φενελὼν, ὁ φιλοσοφικώτατος Πασχάλ καὶ ὁ γλαφυρώτατος ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς Φλερῦ. Ὑπάρχει ὅμως ἡ μεγάλη διαφορὰ, ὅτι οἱ νῦν μεγάλοι γερμανοὶ θεολόγοι ἔχουσιν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν τελειότερα μέσα, τὰ φῶτα τῶν νεωτέρων χρόνων, τὴν τελευταίαν καταπληκτικὴν ἀνάπτυξιν πασῶν τῶν ἐπιστημῶν. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀκμὴ τῆς γερμανικῆς θεολογίας ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν πλήρη ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, ἣν μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαθείας σέβονται αἱ γερμανικαὶ κυβερνήσεις. Ἀνάπτυξις καὶ ἀκμὴ ἐπιστήμης ἄνευ ἐλευθερίας εἶναι ἀδύνατος. Τὸ δένδρον τοῦτο τῆς ἐπιστήμης ἔχει ἀνάγκη τῆς ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας ἀποπνεούσης αὔρας. Βεβαίως ἡ πλήρης ἐλευθερία τῆς ἐπιστήμης ἔχει τοὺς κινδύνους της, ἐπιφέρει ἐνίοτε ἐκ καταχρήσεως καὶ παρεκτροπᾶς, ἀλλὰ τὰ κακὰ ταῦτα εἶναι ἐλάχιστα ἀπέναντι τῶν ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἀγαθῶν. Ἐπειτα ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἱκανὴ αὕτη νὰ περιστέλλῃ τὰς ἐαυτῆς παρεκτροπᾶς. Τοὺς παρεκτρεπομένους ἐλέγχουσιν οἱ ἄλλοι ἐπιστήμονες. Εἶναι ἀληθέστατον καὶ βαθυτάτον ὅ,τι ὁ Τάκιτος εἶπεν *malo periculosam libertatem quam tutam servitutinem*, προτιμῶ τὴν κινδυνώδη ἐλευθερίαν τῆς ἀσφαλοῦς δουλείας. Ἐνεκα τῆς ἀκμῆς ταύτης λοιπὸν τῆς γερμανικῆς θεολογίας δικαίως ἀποβλέπουσιν οἱ ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου θεολόγοι πρὸς τὴν Γερμανίαν. Εἶναι ἀδύνατον νὰ θεολογήσῃ τις σοβαρῶς σήμερον ἀγνωστὰς τὰς σπουδαιότητας ἐν τῇ σφαίρᾳ ταύτῃ ἐπιστημονικᾶς ἐργασίας τῶν Γερμανῶν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἕλληνες θεολόγοι σπεύδουσιν εὐλόγως εἰς Γερμανίαν πρὸς τελειοποίησιν τῶν θεολογικῶν σπουδῶν των. Δὲν δύνανται βεβαίως οἱ Ἕλληνες θεολόγοι οὐδὲ πρέπει τυφλῶς καὶ ἀπροσέκτως νὰ παραλαμβάνωσιν ὅ,τι ἂν τύχῃ παρὰ τῶν Γερμανῶν θεολόγων. Ἐκάστη ἐκκλησία ἔχει τὸ ἴδιον πνεῦμά της, τὸν ἴδιον χαρακτῆρά της, τὰς ἰδίαις παραδόσεις της καὶ τὰς ἰδίαις ἀνάγκας της. Διὰ νὰ ἐνεργήσῃ δέ τις τελειοφόρος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ του ὡς θεολόγος, πρέπει νὰ ἐμφορῇται τοῦ πνεύματός της καὶ νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν τοῦ τὰς ἀνάγκας αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ὁ Ἕλλην θεολόγος ὡς μέλῃσσα ἀκολουθῶν τὸ τοῦ Παύλου «πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε» (Α' Θεσσ. Ε. 21) δέον νὰ προσοικειῶται ἐκ

τῶν ξένων θεολόγων μόνον ὅ,τι συνάδει τῷ πνεύματι τῆς ἐκκλησίας του καὶ δύναται νὰ ᾔται χρησίμους αὐτῇ. Ἡ ἐλληνικὴ ὀρθόδοξος θεολογία ἔχει βάσιν τὰς Γραφὰς καὶ τοὺς κλεινοὺς αὐτῆς πατέρας, οὓς καὶ αὐτοὶ οἱ Γερμανοὶ σήμερον θαυμάζουσιν καὶ ἐπωφελοῦνται. Δὲν δύναται ὅμως νὰ ἀγνοῇ καὶ νὰ μὴ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν μεταγενεστέραν θεολογικὴν ἀνάπτυξιν τῶν χριστιανικῶν λαῶν, διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ, ὅτι ζῶμεν κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα. Ἐν τῇ παρόδῳ τοσούτων αἰῶνων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πατέρων δὲν ἔμεινε στάσιμον τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα· ἐτετέλεσθησαν τοσαῦτα πρόοδοι, ἡ ἀνθρωπίνη ἐπιστήμη ἀνεπτύχθη ἔκτοτε καταπληκτικῶς μάλιστα κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας. Ταῦτα πάντα δὲν δύναται νὰ μὴ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν ἡ ἐλληνικὴ θεολογία. Οὕτω δὲ ἀφ' ἐνὸς φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ φωτός τῶν μεγάλων Ἑλλήνων ἐκκλησιαστικῶν διδασκάλων τοῦ Γ' καὶ Δ' αἰῶνος, ἀφ' ἐτέρου δὲ παρακολουθοῦσα καὶ τὰς προόδους τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ἰδίως τῆς νεωτέρας θεολογίας καὶ πρὸ πάντων τῆς γερμανικῆς, καὶ προσοικειομένη ἐκ ταύτης ὅ,τι τῷ πνεύματι τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ ταῖς ταύτης ἀνάγκαις συνάδει, θέλει δυνηθῇ σὺν Θεῷ καὶ ἡ νεωτέρα ἐλληνικὴ θεολογικὴ ἐπιστήμη κατὰ μικρὸν νὰ ἀναβιώσῃ πάλιν καὶ ἀκμάσῃ ἐκ νέου, ἀναδεικνύουσα νέους πάλιν φωστῆρας, ὡς ἀνέδειξεν αὐτοὺς ἄλλοτε. Τοῦτο εὐχόμενος ἀπὸ καρδίας πρὸς δόξαν τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ τοῦ ἔθνους, καταπαύω τὸν λόγον.

Α. ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ

ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΥΓΙΕΙΝΗ

Τὸ μικρόβιον τῆς ἱμφλουέντζας

Ἡ ἑταιρία τῶν ἱατρῶν τοῦ νοσοκομείου Charitée συνεδρίασεν ἐν τῷ νέῳ ἀμφατηρίῳ τοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Κώχ διὰ νὰ λάβῃ ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ ἱατρῶν καὶ καθηγητῶν αὐθεντικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ τῶς ἀνακλυφθέντος μικροβίου τῆς ἱμφλουέντζας. Ὁ εὐρὼν τοῦτο, ἱατρὸς τοῦ ἐπιτελείου Dr. Richard Pfeiffer, διευθυντῆς τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος ἐν τῷ Ἰνστιτούτῳ τοῦ Κώχ, ἔδωκεν ἀπλὴν περιγραφὴν τῆς ἱστορίας τῆς νεωτάτης ταύτης ἱατρικῆς ἐφευρέσεως καὶ παρατήρησεν, ὅτι ἡ αἰτία, ἔνεκα τῆς ὁποίας κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τῆς ἱμφλουέντζας τοῦ 1889 οἱ βακτηριδιολόγοι ἐρευνήται, μ' ὅλην τὴν δραστηρίαν ἐρευνᾶν, δὲν εὗρον τὸ αἷτιον τῆς ἀσθενείας ταύτης, εἶνε, ὅτι τὸ μικρόβιον ἔνεκα τῆς σμικρότητος αὐτοῦ διέφυγε τὴν παρατήρησιν. Τῇ 29 Νοεμβρίου π. ἔ. ἤλθον οἱ πρῶτοι ἐξ ἱμφλουέντζας προσδληθέντες εἰς τὸ τμήμα τῶν ἀσθενῶν τοῦ Κώχ καὶ ὁ καθηγητῆς Κώχ ἀνέθεσεν εἰς τὸν Dr. Pfeiffer τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ αἰτίου τῆς ἐπιδημίας ταύτης.

Ἡδὲ περὶ τὰ μέσα Δεκεμβρίου εἶχεν οὗτος τοσούτον προχωρήσει εἰς τὰς ἐργασίας του, ὥστε ἡδύνατο νὰ λάβῃ καθαρὰς καλλιέργειας τοῦ μικροβίου τούτου, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἦτο ἔτι ὥριμον

πρὸς δημοσίευσιν. Τὸ χαρακτηριστικὸν σημεῖον εἰς ἅπαντας τοὺς ἐξ ἱμφλουέντζας ἀσθενούντας εἶνε ἀνεξαίρετως ἰσχυρὸς βῆξ καὶ ἄφθονον σφαιροειδὲς ἀπόπτυσμα. Τοῦτο ἔλαβεν ὁ Dr. Pfeiffer ὡς τελικὸν σημεῖον τῆς ἐξετάσεώς του. Τὸ ἔθεσε κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Κῶχ δι' ἀπάσας τὰς βακτηριδιολογικὰς ἐξερευνήσεις. τεθείσας ἀρχὰς εἰς ἀπεστειρωμένους ὑελίνους σωληνίσκους, ἀπῆλλαξεν αὐτό, διὰ συγχῆς ἀποπλύσεως μεθ' ὕδατος, ὅσον τὸ δυνατόν, πάσης παραμίξεως καὶ ἔλαβε διὰ πυρακτωθέντος πρότερον λαβίδου ἐκ τοῦ μέσου τοῦ ἀποπτύσαντος μεριδιὸν τι, ὅπερ ἔσπειρεν ἐντὸς διαλύσεως γλυκερίνης καὶ ἀγάρ—ἀγάρ. Οὕτω ἠῤῥαζαν ἡ «καλλιέργεια» ἐν τῇ ἐπιωστικῇ συσκευῇ εἰς ἀποικίας μυριάδων βακτηριδίων, τόσον τρυφερῶν καὶ μικρῶν, ὥστε ἀναμιγνύμενα μετ' ἄλλων βακτηριδίων, εὐκόλως παραβλέπονται.

Ἐνῷ μέχρι τοῦδε τὸ μικρόδιον τῆς λεγομένης μυο—σηψαιμίας ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ νάνος μεταξὺ ἀπάντων τῶν μικροοργανισμῶν, τὸ μικρόδιον τῆς ἱμφλουέντζας ὑπερτερεῖ αὐτὸ ἔτι ὡς πρὸς τὴν σμικρότητα. Τὸ αὐτὸ μικρόδιον εὔρεν ὁ Dr. Pfeiffer ἐντὸς δέκα πτωμάτων ἀσθενῶν ἐξ ἱμφλουέντζας, ἅτινα εἶχον ἀνατμηθῇ, ἐν ταῖς λεπτοτάταις διακλαδώσεσι τῶν ἀναπνευστικῶν σωλήνων καὶ ἐντὸς τῶν πνευμόνων, οὓς ὅλως ἐπλήρουν. Ὅταν τὰ μικρόδια τῆς ἱμφλουέντζας διαπερῶσιν οὕτω τὸ ἐσωτερικὸν τῶν πνευμόνων, τότε μεταδίδονται καὶ εἰς τὸ αἷμα καὶ ἐδῶ τὰ εὔρεν ὁ Dr. Kanon, βοήθης ἐν τῷ νοσοκομείῳ Moabit. Τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι τὸ μικρόδιον τοῦτο εἶνε τὸ κύριον αἷτιον τῆς ἱμφλουέντζας, ὑπεστήριξεν ὁ Dr. Pfeiffer διὰ τῶν ἐξῆς παρατηρήσεων· εἰς 34 ἀσθενούντας ἐξ ἱμφλουέντζας οὓς ἐξήτασεν, εὔρε τὰ μικρόδια ἀνεξαίρετως ἐν τῷ ἀποπτύσματι, τοὐναντίον ἔλειπον εἰς συνήθεις κατάρρους, εἰς περιπνευμονίαν, εἰς τὴν φθίσιν κτλ. ἐφόσον δὲν περικυβέκοντο μετ' ἱμφλουέντζας. Ἐνόςφῃ ἡ ἱμφλουέντζα λειτουργεῖ καὶ ὑπάρχει ἀπόπτυσμα, τόσφ' εὐρίσκονται καὶ μικρόδια τῆς ἱμφλουέντζας· μόλις ὅμως ἐπέλθῃ βελτίωσις καὶ ἐξαλείφεται μετὰ τῶν ἄλλων συμπτωμάτων τῆς ἀσθενείας καὶ ὁ βῆξ, ἐκλείπεται καὶ τὰ μικρόδια.

Τὰ αὐτὰ μικρόδια εὔρεν ὁ Dr. Pfeiffer ἐπὶ φωτογραφικῶν ἀπεικονισμάτων παρασκευασμάτων ἱμφλουέντζας ἅτινα παρεσκευάσθησαν ὑπ' ἄλλων κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ 1889. Ἐπὶ τέλους κατώρθωσε νὰ μεταφέρῃ τὴν καθαρὰν καλλιέργειαν τῶν μικροδίων εἰς ζῶα καὶ μάλιστα νὰ ἐπιφέρῃ δι' αὐτῶν ἱμφλουέντζαν εἰς πιθήκους καὶ κονίλους. Εἰς ἕκαστον βῆξιμον ἀποδιβάλλουσιν οἱ ἐξ ἱμφλουέντζας ἀσθενούντες ἑκατομμύρια νοσογόνων σπερμάτων, ἅτινα εἰσπνέονται ὑπ' ἄλλων καὶ οὕτως ἐξηγεῖται ἡ ταχέια καὶ κολοσιαία διάδοσις τῆς ἐπιδημίας τῆς ἱμφλουέντζας. Ὅθεν πρέπει νὰ ληφθῶσι προφυλακτικὰ μέτρα, ἵνα καταστῇ τὸ ἀπόπτυσμα ἀβλαβές, οὕτω δὲ θὰ δυνηθῇ ἡ ἱατρικὴ θεραπεία νὰ ἐνεργήσῃ μετ' ἀποτελέσματος.

Ὁ Ἰάπων ἱατρός Dr. Kitasato, ὅστις ἔλαβε μέρος εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν καθαρῶν καλλιεργείων ἡρμηνευσε τὸν μηχανισμόν τούτων, ὁ δὲ Dr. Kanon ἐκινεοποίησε τότε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν παρατηρήσεων τοῦ Kitasato. Πρὸ τεσσάρων ἐβδομάδων κατὰγινόμενος εἰς μόνην τὴν ἐξέτασιν τοῦ αἵματος ἐν

τῷ χημείῳ τοῦ ἀστικοῦ νοσοκομείου Moabit, εὔρε μεταξὺ εἰκοσιν ἀσθενούντων ἐξ ἱμφλουέντζας εἰς δεκαεπτὰ μικρόδιον ἐν τῷ αἵματι, ὅπερ εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἀσθένειαν μέχρι τοῦδε παρατηρήθη. Ἐκ τούτου ἐξήγαγεν, ὅτι τὸ μικρόδιον τοῦτο πρέπει νὰ ἔχῃ σχέσιν μετ' τὴν ἱμφλουέντζαν καὶ ἐσκόπευε νὰ δημοσιεύσῃ κοινοποίησιν περὶ τούτου, ὅτε ἤκουσε περὶ τῆς ἀνακαλύψεως ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Κῶχ καὶ καθυπέβαλε τὰ παρασκευάσματά του τῷ Κῶχ. Οὕτω ὤρισθη ἡ ταυτότης τοῦ μικροδίου αὐτοῦ καὶ τοῦ τοῦ Pfeiffer. Ἀφοῦ τὰ παρασκευάσματα τῶν διαφόρων μικροδίων, ἅτινα εἶχον τοποθετηθῇ ὑπὸ μικροσκόπια, ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῶν παρόντων ἱατρῶν, ἐπέδειξεν ὁ Dr. Pfeiffer ἐν τέλει, διὰ μέσου τῆς συσκευῆς τῶν προβολῶν πλησίον ἄλλων πρὸς παραβολὴν παρατεθέντων μικροδίων, τὸ μικρόδιον τῆς ἱμφλουέντζας ἐν τεσσαρακοντακισχιλιοστῇ μεγεθύνσει, ἐν ἣ ὁ κακοποιὸς μύκης δὲν ἐφαίνετο παχύτερος συνήθους μολυβδοκοινύλου καὶ μόνον δις τόσον μακρὸς περίπου, ὅσον πλατύς.

P.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχαιολογικά

Τὸ παρελθὸν Σάββατον συνήλθεν εἰς τὴν τακτικὴν αὐτοῦ μηνιαίαν συνεδρίαν τὸ φιλολογικὸν καὶ ἀρχαιολογικὸν τμήμα τοῦ συλλόγου Παρνασσού. Ὁ πρόεδρος αὐτοῦ κ. I. Πανταζίδης ὠμίλησεν ἐν ἀρχῇ περὶ τοῦ χωρίου τοῦ ὑπάρχοντος ἐν τῇ § 6' τοῦ λζ' κεφαλαίου τῆς Ἀθηναίων Πολιτείας τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐξέφρασε δὲ γνώμην, ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο δὲν ὀφείλει νὰ μετατοπισθῇ ὡς φρονοῦσιν οἱ Ὁλλανδοὶ καὶ Γερμανοὶ ἐκδόται, ἵνα συμφωνῇ πρὸς τὴν διήγησιν τοῦ Ξενοφῶντος, ὃν ὁ κ. Πανταζίδης θεωρεῖ ἡττον ἀξιοπίστον τοῦ Ἀριστοτέλους. Ὁ κ. I. X. Δραγάσης ὠμίλησεν ἐκτενῶς περὶ τοῦ σχήματος τῆς ἐν Πειραιεὶ ἀνευρεθείσης οἰκοδομῆς καὶ τῶν χρόνων αὐτῆς ἐπιδείξας καὶ τὴν εὑρεθείσαν ὀρθοκέραμον εἰκόνα τοῦ ψηφιδωτοῦ. Ὁ αὐτὸς κατόπιν ὠμίλησε περὶ ὅρου Ὁμοῦ Δημοσίου εὑρεθέντος ἐν Ζέῃ. Ὁ κ. N. Γ. Πολίτης ἐπὶ τοῦ 56 κεφ. τῆς Ἀθηναίων Πολιτείας τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπρότεινε διόρθωσιν συμπληρωτικὴν χάσματος. Ἐν τέλει ὁ κ. Σταμ. Βάλβης ὠμίλησε περὶ τῶν στίχων ἐκείνων τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῷ τοῦ Σοφοκλέους 47 καὶ 38 οὓς διώρθωσεν ἐν προηγουμένῃ συνεδρίᾳ· ὁ κ. I. Πανταζίδης ὑποβάλων νέαν διόρθωσιν.

Φιλολογικά

Ἐξεδόθη πρὸ ὀλίγου τὸ πρῶτον τεύχος τοῦ δευτέρου τόμου τῶν «Νέων τῆς Ἐιδελθέρης χρονικῶν», περὶ ὃν πολλὰκις ἐγράψαμεν ἐν τῇ Ἐστῇ ἐκτιμῶντες τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τοῦ ἐξαίρετου τούτου γερμανικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος. Τὸ νέον τοῦτο τεύχος τοῦ δευτέρου ἀπὸ τῆς νέας ἐκδόσεως ἐνικατοῦ περιέχει ὡς καὶ τὰ προηγούμενα ἀξιολογωτάτα ιστορικὰ καὶ φιλολογικὰ πραγματείας ἀναφερομένας εἰς τε τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς μέσους αἰῶνας, οἷον περὶ τῆς γεωγραφίας τῆς Ῥωμαϊκῆς Γαλιτίας καὶ Γερμανίας, περὶ τοῦ ἀρχαιοτάτου χειρογράφου τῶν κωμικῶν τοῦ Πλάτου, περὶ τῶν ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ στενῶν τῶν Ἀλπίων καὶ περὶ ἄλλων ιστορικῶν ζητημάτων, ἅτινα ἰδίως οἱ Γερμανοὶ δύνανται νὰ πραγματεύονται μετ' ἀκριθείας καὶ ζήλου ἰσού πρὸς θρησκευτικὴν εὐλάβειαν καὶ τιμημοσύνην. Ἡ ἐξαίρετος ποιότης τοῦ χάρτου καὶ ἡ